

Česko patří mezi fotbalově necivilizované země, říkají kritici odstupného.

- Před dvaceti lety, 15. prosince 1995, rozhodl Evropský soudní dvůr ve prospěch belgického fotbalisty Jeana-Marca Bosmana ve třech oddělených případech porušování práva volného pohybu osob u profesionálních fotbalistů v Evropské unii.
- Konec odstupného při přestupech fotbalistů či neomezený počet cizinců v evropských klubech, které rozsudky přinesly, změnilly fotbal od základu. Moc nad sebou samými dostali hráči, ale také jejich agenti.
- Český fotbal dosáhne plného sladění interpretace "Bosmana" spolu s novým přestupním řádem.

"Byla to naprostá bomba tehdy a fotbalu to otevřelo nové možnosti," vzpomíná na 15. prosinec roku 1995, kdy se dověděl o výsledku případu Bosman, hráčský agent Pavel Paska.

O co šlo? Belgický fotbalista Jean-Marc Bosman kopal na přelomu 80. a 90. let minulého století za Lutych. Před vypršením smlouvy, kterou s klubem uzavřel, dostal nabídku kontrakt prodloužit. "Bylo to ale za čtyřnásobně menší plat, než jaký jsem bral do té doby. Byl jsem na lepších podmínkách domluvený v Dunkerquu.

Jenže abych tam mohl jít, požadoval Lutych po Dunkerquu čtyřikrát větší sumu, než za jakou mě dřív sám koupil. Cenili si mě tedy na čtyřnásobek, když odejdu, ale na čtyřnásobně menší sumu, kdybych zůstal," připomněl Bosman v nedávném rozhovoru pro britský deník Guardian, co v praxi v jeho případě způsobilo tabulkové odstupné belgické fotbalové federace.

Bosman se spojil s právníkem Jeanem-Louisem Dupontem a spolu se v roce 1993, když už Bosman ukončil svoji fotbalovou kariéru, pustili do bitvy s kluby, belgickým fotbalovým svazem a Evropskou fotbalovou federací UEFA. Jejich vítězství v několika sporech, které sledovaly společnou myšlenku v tom, že v Evropské unii je jednou ze základních premis volný pohyb osob, dosáhli totální revoluce fotbalu.

V rozsudku z prosince 1995 se psalo: "Zakazuje se fotbalovému klubu požadovat a přijímat finanční transferový poplatek za zaměstnání jeho bývalého hráče, jehož kontrakt již vypršel, v jiném klubu a zakazuje se národním a mezinárodním asociacím a federacím zavádět pravidla ustanovující omezení přístupu zahraničních hráčů ze zemí evropského společenství do klubů v dané zemi."

Hráči, pokud jim vyprší kontrakt dnes v Evropě, mohou volně přestupovat mezi kluby bez jakéhokoliv nároku klubů na odstupné, odchodné, výchovné či jak všelijak lze tento poplatek nazvat. "Hráči od té doby nejsou obchodování jako koně, medvědi, kuřata či krávy," prohlásil dřív Bosman. Padl také limit tři cizinců na klub, který do té doby fungoval.

Toto rozvolnění fotbalového pracovního trhu způsobilo řadu do té doby nevídaných věcí. Zatímco v době před Bosmanem se nejvíce peněz ve fotbalu investovalo do přestupových částek, po Bosmanovi toto v mnoha případech odpadlo a větší peníze pak klubům zbyly na platy hráčů.

Obrovsky vzrostl vliv hráčských agentů. Zatímco před rokem 1995 spolu kluby jednaly o hráčích zpravidla napřímo, dnes je mezi nimi a hráčem prostředník v podobě agenta.

Bosman byl tím pravým podnětem pro globalizaci fotbalu. Za německé a anglické kluby už nehráli nejvíc domácí fotbalisté, ale rostly mnohonárodnostní týmy. V roce 1999 vyhrál Manchester United ligu mistrů s pěticí mimobritských fotbalistů na hřišti. Kluby z bohatých fotbalových zemí si mohly dovolit kupovat drahé hvězdy a vedlo to k tomu, že dál rostly na úkor zbytku Evropy.

Z devatenácti utkání finále Ligy mistrů po Bosmanovi jen ve dvou nastoupily kluby ze zemí mimo velkou fotbalovou čtyřku – ze Španělska, Německa, Anglie a Itálie. Naopak v devatenácti finále soutěže před Bosmanem byly kluby mimo tyto čtyři ligy hned v deseti případech.

Hostování ne, právo moct se vykoupit ze smlouvy ano

Z pohledu hráčských svobod je ale podle mnohých stále co napravovat. "Kluby, agenti a třetí strany spekulují na tomto obrovsky rozbujelem trhu s použitím hráčů jako komodit a mají z toho vlastní finanční prospěch," upozornil zástupce hráčské asociace FIFPro Alex Duff.

"Práva hráčů musíme neustále posilovat a bohužel máme podezření i důkazy o tom, že pomocí různých tajných plateb jsou hráči dnes v mnoha případech podobnými rukojmími jako byl Bosman," dodává Duff.

Přestupy v profesionálním fotbale tak jako fungují dnes platí od roku 2001. Celý přestupový trh ve světě pak představuje kolem 5 miliard dolarů ročně. A peníze z něj se podle FIFPro jen v omezené míře dostávají zpátky do fotbalu. Celý systém přestupů napadá asociace jako právně neobhajitelný a v září v této věci podala stížnost Evropské komisi.

Jednou z věcí, které FIFPro navrhuje, je například úplné zrušení statusu hostování. Chce také krátkodobé smlouvy, z nichž by navíc hráčům bylo umožněno se za nějakých podmínek vykoupit.

To kluby ani fotbalové asociace ale nepodporují. Stejně jako před dvaceti lety nepodporovaly Bosmana. "Pro Bosmana byla ta kauza zničitelná, napadl celý systém a nikdo s ním nechtěl mít nic společného," poznamenává právník fotbalové Sparty Martin Procházka.

Ten na kauze Bosman vidí zajímavé také to, že přispěla k tomu, že sport a fotbal speciálně přišel o své zákonitosti a pravidla, které si všichni mysleli, že jsou jen jeho. "Případem Bosman se ukázalo, že se fotbal musí alespoň do určité míry přizpůsobit širšímu celospolečenskému dění," všímá si Procházka.

"Z právního pohledu je dále zajímavé to, že Evropský soudní dvůr uvedl, že sport podléhá právu EU pouze do té míry, pokud se jedná o ekonomickou aktivitu, a i v tomto případě tedy bylo konstatováno, že fotbal je ekonomická aktivita - to v té době nebylo zřejmé," dodává.

Dožene Česko po dvaceti letech Bosmana, nebo ho vlastně vůbec nedohání?

Dvě dekády, které od té doby uběhly ale tak trochu jako by minuly Česko. Tabulkové odstupné u přestupů hráčů mezi kluby u nás stále funguje. Z celé Evropy pak už jen na Slovensku.

"I Malta nedávno zrušila tento institut. Česko pořád bohužel nepatří mezi fotbalově civilizované země a hráči jsou vnímáni jako zboží, s nímž lze nakládat dle libovůle majitelů," upozorňuje Markéta Haindlová, která se sportovnímu právu a hájení hráčských zájmů dlouhodobě věnuje.

Podle ní je to, že kluby chtějí za své hráče odstupné, přímým porušením práva Evropského společenství. "Vládcové českého fotbalu a řada majitelů klubů žijí v představě, že UEFA bude jejich konání neustále přehlížet a tolerovat. Je ovšem vysoká pravděpodobnost, že kluby, které nebudou respektovat nařízení UEFA, se nebudou moct účastnit soutěží, jež UEFA pořádá," upozorňuje Haindlová.

Česká asociace fotbalových hráčů, kterou zastupuje, nedávno podala stížnost k Evropské komisi, Úřadu pro hospodářskou soutěž a chystá prý i další právní kroky.

Spory, které by z řízení mohly vyplynout, má ovšem letos zažehnat nový přestupní řád v českém fotbale. Ten tabulkové odstupné, které se pohybuje v závislosti na věku, zápasových zkušenostech a několika dalších faktorech v řádu sto tisíců korun, zruší u hráčů nad 23 let věku.

"Jde o to, najít kompromis mezi zájmy hráčů, kteří chtějí mít možnost přestupovat bez toho, že budou muset čekat, až za ně někdo zaplatí, a zájmy klubů, jež hráče vychovávají a investují do nich prostředky a tréninkové know-how, za které by následně měly dostat zapláceno," vysvětluje jádro věci Procházka.

Jan Pauly, ředitel legislativně právního oddělení Fotbalové asociace ČR poznamenává, že ale nejde českou praxi nějak zásadně spojovat s případem Bosman. "Je nutné mít na paměti, že kauza Bosman míří jen a pouze na mezinárodní přestupy hráčů, respektive na volný pohyb osob v rámci EU, nikoliv na přestupy vnitrostátní. Pokud jde

tedy o regule FIFA týkající se této kauzy, neporušuje Česká republika nic. Na druhou stranu je otázkou, nakolik je pravidlo o hrazení odstupného s to narušit plynulost hospodářské soutěže.

Z tohoto, ale i z mnoha dalších důvodů proto Fotbalová asociace přistupuje v letošním roce k radikálním změnám přestupových pravidel, která jsou inspirována jednak úpravou fotbalových velmocí, jakou je třeba Německo, a současně jsou připravena plně v souladu předpisy FIFA, přičemž tato revitalizace s sebou ruku v ruce nese taktéž zrušení pravidla o hrazení odstupného za hráče po skončení jeho smlouvy," upozorňuje Pauly.

To, že tabulková hodnota platby nutná k vypořádání přestupu hráče v Česku padne, kvitují snad všichni aktéři domácího fotbalového trhu. "Ještě před časem to asi nějaký smysl mělo, ale dnes už opravdu není důvod takovou věc mít," podotýká Paska.

I Česko se tak zřejmě už po konci této ligové sezony dočká konce přestupů, kdy fotbalisté přešli z českého klubu na Slovensko, do Polska či jinam, aby v jiném českém klubu přes tuto přestupní stanici skončili na hostování a cílový klub hráče se vyhnul placení odstupného. I to se údajně děje.

Naopak pravděpodobně přibude přestupů typu Roberta Lewandowského, který podepsal novou smlouvu s Bayernem Mnichov v době, kdy byl ještě půl roku hráčem Borussie Dortmund.

Zdroj:HN